

Чернівецький торговельно-економічний інститут

Державний торговельно-економічного університету

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**ОБЛІК, АНАЛІЗ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТІВ
У НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ**

на матеріалах: ПП «Максимус» (м. Чернівці)

Студента 2 курсу,
заочної форми навчання
709 групи,
спеціальності 071
«Облік і оподаткування»
освітньої програми «Облік і
оподаткування»

Мікайлу
Світлани
Валентинівни

Науковий керівник:
к.е.н., доцент

Мустеца
Ірина
Василівна

Завідувач кафедри:
д.е.н., професор

Чорновол
Алла
Олегівна

Чернівці 2024

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	7
1.1. Оцінка грошових коштів підприємства в умовах воєнного стану з метою обліку і аналізу.....	7
1.2. Нормативно-правове забезпечення з обліку грошових коштів підприємства.....	12
Висновки до розділу 1	17
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ.....	18
2.1. Первинний облік операцій та забезпечення ведення обліку грошових коштів в період воєнного стану	18
2.2. Синтетичний та аналітичний облік операцій з грошовими коштами ПП «Максимус».....	26
2.3. Узагальнення даних у фінансовій звітності ПП «Максимус».....	29
Висновки до розділу 2	34
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ НА ПОТОЧНОМУ РАХУНКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	35
3.1. Аналіз грошових коштів ПП «Максимус».....	35
3.2. Удосконалення обліку грошових коштів на ПП.....	43
Висновки до розділу 3.....	47
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Введення військового стану на території України через напад агресора суттєво вплинула на найбільш ліквідні активи підприємства, а саме грошові кошти. Управління грошовими потоками потребує особливої уваги, а питання обліку і аналізу є головним питанням управлінського менеджменту.

Саме тому у період воєнного стану фінансовий менеджмент на підприємстві потребує значної уваги, оскільки його головними завданнями є: розробка фінансової стратегії, фінансове планування, аналіз фінансової звітності та прогнозування доходів, виявлення фінансових джерел розвитку підприємства, комплексне управління основним і оборотним капіталом, визначення оптимальних напрямків інвестування фінансових ресурсів, раціоналізація операцій з цінними паперами, налагодження ефективних стосунків з суб'єктами господарювання, фінансово-кредитною системою.

Дослідження показало, що з початку війни і впродовж 2022 р. кількість нових зареєстрованих підприємств скоротилася більш ніж на 50 %, що стало найнижчим показником кількості реєстрацій за останні 10 років. Через воєнний стан (введений з 24 лютого Указом президента України «Про введення воєнного стану в Україні») в країні багато підприємств скоротили свої об'єми та обсяги роботи [13]. Але, у подальші місяці відбулося відновлення позитивної динаміки. Це стало можливим завдяки адаптації бізнесу до умов воєнного стану, фінансової підтримки міжнародних партнерів, застосуванню державних програм підтримки, налагодженню логістичних маршрутів тощо.

За даними Державної служби статистики України на 01.07.2024 року кількість зареєстрованих юридичних осіб становила 1511133од., з них у формі товариств з обмеженою відповідальністю функціонувало 798047од, приватних підприємств – 199787 од., фермерських господарств - 50560 од. [48].

Саме тому проблемні питання обліку, аналізу та аудиту розглядаються багатьма науковцями в Україні та закордоном також проблеми аналізу фінансової стійкості підприємства є однією із небагатьох тем, які найбільш широко розглянуті в науковій літературі, публікаціях на конференціях і форумах науковців. Особливо гостро стоїть питання відновлення показників фінансової стійкості в післявоєнний період. Дослідження показало, що дослідження у випускній кваліфікаційній роботі є актуальним, оскільки питаннями обліку у воєнний та післявоєнний період займалися такі науковці, як: Мустеца І., Піскульова І.В., Мавріна М.І., Жук В., [40,41,42, 43, 46, 47] досліджував роль бухгалтерської науки у вирішенні проблем впливу війни та повоєнної розбудови економіки України, Акименко О., вивчав питання забезпечення ведення бухгалтерського обліку та відновлення первинної документації в умовах тривалого воєнного стану [1].

Управління фінансовим станом вимагає комплексного підходу, який враховує не лише аспекти управління фінансами, а й питання виробничого менеджменту. Підхід до управління фінансовим станом шляхом вдосконалення операційної діяльності підприємства в цілому набував популярності і до повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року, що свідчить про актуальність такого підходу не лише під час криз. Серед науковців, що досліджують це питання, варто відзначити А.Ужву, на думку якого застосування комплексного підходу до управління підприємством може сприяти його більшій ефективності, а, отже, поліпшити фінансові показники. Б. Засадний висловлює думку, що ефективність управління підприємством залежить від постійного удосконалення управлінських структур, а фінансовий стан є важливим показником їх роботи [9,8].

Метою випускної кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і методологічних засад обліку і аналізу операцій з грошовими коштами на прикладі виробничого підприємства ПП «Максимус» в умовах війни. Для досягнення поставленої мети в роботі є такі **завдання**:

- 1) оцінити формування та використання фінансових активів підприємства їх економічну складові в умовах воєнного стану;
- 2) розглянути облікову політику на ПП «Максимум» щодо організації обліку грошових коштів;
- 3) висвітили складові системи обліку грошових коштів та проблеми їх документального оформлення на ПП ;
- 4) проаналізувати відображення у фінансовій звітності ПП інформації про грошові кошти та їх еквіваленти на досліджуваному ПП;
- 5) оцінити показники ліквідності та платоспроможності ПП, а також основні показники фінансового стану ПП «Максимум»;
- 6) Проаналізувати зміни в податковому навантаженні на ПП з 2025 року та визначити шляхи удосконалення обліку і аналізу грошових коштів на приватних підприємствах у післявоєнний період.

Об'єктом дослідження є: процес обліку і аналізу операцій з грошовими коштами виробничо-торгівельного підприємства.

Предметом дослідження є: синтез теоретичних, практичних та методологічних аспектів обліку та аналізу грошових коштів підприємства торгівлі в умовах воєнного стану.

Методи дослідження. При дослідженні у випускній кваліфікаційній роботі застосовувався методи абстракції, для дослідження економічних процесів і явищ методи аналізу і синтезу. Аналіз сприяє розкриттю істотного в явищі, а синтез завершує розкриття суті, дає можливість показати, в яких формах це явище притаманне економічній дійсності, веде до узагальнення. На матеріалах фінансової звітності ПП «Максимум», для оцінки основних показників використовуюся метод індукції та дедукції, а також класичні наукові методи методи спостереження та звичайно документальної перевірки. Оцінюючи грошові потоки ПП, а також аналізуючи фінансові показники ефективності діяльності ПП «Максимум» застосовувалися економіко-математичні методи дослідження, а також використовувалися методи автоматизованої обробки інформації, а саме електронний ресурс Excel.

Інформаційна база дослідження. Нормативна база дослідження сформована із Законів України, стандартів обліку, інструкції з обліку грошових коштів, постанови НБУ, Національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку, Міжнародних стандартів фінансової звітності, нормативні акти якими регулюється господарська діяльність приватних підприємств в умовах війни, а також інструкції і положення ПП «Максимум».

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних та методичних положень щодо вдосконалення системи обліку та аналізу грошових коштів підприємств в умовах військового стану.

Основні положення наукової новизни, які виносяться на захист, полягають у такому:

удосконалено:

- організацію обліку на ПП, запропоновано перехід на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку стосовно формування фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва з метою залучення іноземних інвестицій за різними програмами розвитку, які зараз запропоновані країнами - партнерами;

- систему управлінського обліку грошових коштів на ПП «Максимум», запропонована схема документообігу внутрішніх реєстрів, а також розроблений реєстр для аналізу руху готівки.

отримали подальший розвиток:

- гармонізація національних стандартів бухгалтерського обліку для суб'єктів малого підприємництва у відповідності до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності і Директив ЄС.

- проблематика автоматизації бухгалтерського обліку та оцінка економічної ефективності впровадження автоматизації.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що ефективне управління грошовими коштами на підприємстві у результаті вдосконалення обліку і аналізу сприятиме їх збереженню та

ефективному використанню, також дозволить правильно спрямовувати вільні кошти та сприятиме покращенню конкурентоспроможності підприємств, що забезпечить довгостроковий розвиток досліджуваного підприємства в післявоєнний період.

Пропозиції випускної кваліфікаційної роботи впроваджені в практичну діяльність ПП «Максимум».

Апробація результатів випускної кваліфікаційної роботи. Отримані результати досліджень опубліковані в науковому збірнику студентських наукових праць ЧТЕІ ДТЕУ «Організація обліку в умовах війни » [39].

Структура випускної кваліфікаційної роботи наступна: вступ, три розділи, висновки та пропозиції, список використаних джерел становить 53 джерела та додатки. Загальний обсяг роботи складає 50 ст., а також 11 рис. та 14 табл., 27 ст. додатків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ

ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ В

УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

1.1. Оцінка грошових коштів підприємства в умовах воєнного стану з метою обліку і аналізу

Воєнні події спричинили кризові явища в економіці України, а ефективне управління грошовими потоками набуло критичного значення для приватних підприємств. Головним завданням на шляху до виживання в складних умовах стала стабілізація та покращення ефективності управління грошовими потоками підприємства, що може бути забезпечено тільки завдяки розумному розподілу грошових коштів і ефективне їх використання, що дозволить досягти фінансової стабільності, сприятиме прискоренню обертання капіталу, зменшення впливу поточних та можливих ризиків та отриманню чистого прибутку. Особлива вага на підприємстві повинна бути звернена на управління грошовими потоками. Неефективне управління грошовими потоками може призвести до недостатньої наявності фінансових ресурсів для підтримки виробництва, порушення ліквідності та платоспроможності, погіршення стосунків з партнерами по бізнесу та нерационального використання додаткових кредитних коштів.

В економічній літературі відсутній єдиний підхід до визначення поняття «грошові потоки». Тому важливо дослідити думки провідних науковців, застосувавши метод аналізу наукових джерел. Засадний В., аналізує грошові потоки з врахуванням міжнародних стандартів [8], Микитин О., приділяє значну увагу плануванню грошових потоків під час війни [34], питання оптимізації грошових потоків також досліджувала Мойсеева О. [37], грошові потоки в системі управління підприємством знаходяться в полі зору Мартякова О.В. [38], особливості впливу на грошові потоки підприємства

оподаткування також досліджено Мустецею І. [42], що свідчить про значний інтерес до теми дослідження.

Отже, можна сформулювати загальне визначення терміну «грошові потоки»: це рух грошових коштів всередині підприємства, що включає всі витрати, надходження, інвестиції та фінансові операції протягом визначеного періоду часу. До цих рухів належать платежі постачальникам, отримання коштів від клієнтів, інвестиції у розвиток, погашення кредитів та виплата дивідендів. Основною метою управління грошовими потоками є забезпечення достатньої ліквідності для виконання поточних зобов'язань, а також фінансова стабільність і розвиток компанії в майбутньому.

Управління грошовими потоками є важливим фінансовим інструментом, що спрямований на досягнення головної мети будь-якого комерційного підприємства – отримання прибутку. Це управління включає визначення оптимального рівня грошових ресурсів, їх обігу та ефективного використання. Важливо створити систему управління грошовими потоками, яка охоплюватиме ключові аспекти діяльності підприємства, такі як управління запасами, необоротними активами, заборгованістю та капіталом. Узагальнена схема аналітичного, динамічного та стратегічного підходів до визначення грошових потоків підприємства наведено в дод.А1.

Ефективна система управління грошовими потоками є основою фінансового успіху підприємства з кількох причин:

Ліквідність та стабільність: ефективне управління грошовими потоками забезпечує необхідний рівень ліквідності, що дозволяє підприємству вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання, оплачувати постачання та уникати проблем із платоспроможністю.

Стратегічне планування: завдяки ефективному управлінню грошовими потоками компанія може розробляти довгострокові стратегії, адаптувати їх до ринкових змін та мінімізувати фінансові ризики.

Здатність до інвестування та розвитку: ефективне управління забезпечує наявність фінансових ресурсів для інвестицій у нові технології, розвиток

продукції, ринків та людських ресурсів, що сприяє зростанню та конкурентоспроможності компанії.

Мінімізація фінансових втрат: добре організована система управління грошовими потоками допомагає уникнути непотрібних витрат, підвищує ефективність використання ресурсів і збільшує прибутковість підприємства.

Збалансованість ресурсів: це дозволяє оптимально розподіляти ресурси між поточними потребами та інвестиціями, забезпечуючи баланс між короткостроковою та довгостроковою стабільністю.

Довіра стейкхолдерів: ефективне управління грошовими потоками підвищує довіру інвесторів, клієнтів та партнерів, що сприяє зміцненню позицій підприємства на ринку.

Дослідженням економічної сутності грошових потоків займалася низка зарубіжних науковців, результати їхніх досліджень представлені в додатку Б1. Крім того, значний внесок у вивчення цього питання зробили й українські вчені, чії роботи наведено в додатку Б2.

Рис.1.2. Концептуальні основи роботи підприємства в умовах війни [29]

Приблизно через три місяці після початку війни, коли бізнес переважно адаптувався до воєнних умов, діяльність підприємств частково відновилася, однак це суттєво змінило підходи до управління ліквідністю.

Щодо платіжних зобов'язань підприємств, фінансова політика переорієнтувалася на акумулювання коштів для погашення кредиторської заборгованості перед постачальниками, які стали основою для забезпечення логістичних процесів і, відповідно, безперебійної діяльності підприємства. В умовах відсутності товарних кредитів та неможливості отримання доступних банківських позик, виникли нові фінансові моделі, що передбачають функціонування бізнесу за власні кошти. У такій ситуації показники ліквідності стають критично важливими, оскільки вони спрямовані на мінімізацію ризиків неплатоспроможності перед постачальниками.

Ефективне управління грошовими потоками є ключовим фактором для досягнення стратегічних цілей підприємства. Воно сприяє підтримці високої оборотності капіталу, забезпеченню стабільності роботи, підвищенню фінансової стійкості та можливості отримання додаткового прибутку. Більше того, це дозволяє формувати додаткові ресурси для інвестицій.

Основна мета управління грошовими потоками – це забезпечення фінансової стабільності підприємства протягом його існування і розвитку. Це досягається шляхом балансування між надходженнями та витратами грошових коштів, а також формуванням відповідної звітності, що дозволяє здійснювати комплексний аналіз грошових потоків. Аналіз управління грошовими потоками має на меті оцінити здатність підприємства генерувати грошові потоки в необхідних обсягах та у визначені терміни для виконання запланованих платежів, а також забезпечити і оптимізувати цей грошовий потік [38].

Система управління грошовими потоками являє собою комплекс методів, інструментів і прийомів, що використовуються фінансовою службою для систематичного впливу на рух грошових коштів з метою досягнення поставлених цілей. Об'єктом управління є грошові потоки, які виникають внаслідок різних фінансових операцій підприємства, тоді як суб'єктом є фінансова служба. Елементами цієї системи виступають фінансові методи, нормативно-правова база, а також інформаційне та програмне забезпечення.

Розглянемо детальніше елементи механізму системи управління грошовими потоками на підприємстві. Таким чином, ця система є комплексом методів, інструментів, важелів та інших елементів впливу фінансової служби на грошові потоки підприємства для досягнення конкретних цілей.

Ключовим аспектом підвищення ефективності системи управління грошовими потоками є аналіз факторів, що впливають на їх обсяги та характер формування. Основними причинами недостатності грошових коштів на підприємстві в сучасних кризових умовах є різні обставини, які слід розглянути.

Процес оптимізації грошових потоків базується на певних принципах, що забезпечують баланс, ефективність та ліквідність фінансових потоків:

- **Збалансованість** – підтримка рівноваги між витратами та доходами.
- **Ліквідність** – наявність достатньої кількості грошових коштів для покриття поточних зобов'язань.
- **Ефективність** – результативний підхід до оптимізації грошових потоків (зменшення витрат та збільшення прибутків).
- **Інформаційна достовірність** – точність та надійність фінансової інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень [46].

Для оптимізації грошових потоків підприємства необхідно підтримувати баланс між позитивними та негативними грошовими потоками. Ігнорування цього балансу може негативно позначитися на господарській діяльності підприємства. Крім того, важливо ефективно управляти коштами як під час дефіциту, так і під час профіциту.

У випадку дефіциту слід розробити план залучення фінансування. Для довгострокової перспективи варто шукати інвесторів і стратегічних партнерів, укласти вигідні довгострокові контракти з постачальниками, а також скласти чіткий план видатків на певний період, включаючи сплату відсотків, податкові платежі та розрахунки з постачальниками.

1.2. Нормативно-правове забезпечення з обліку і аналізу грошових коштів підприємства

З моменту початку повномасштабного вторгнення Росії Національний банк України (НБУ) зосередив свої зусилля на подоланні панічних настроїв серед населення, збереженні довіри до банківської системи та забезпеченні стабільності в фінансовій сфері. Основні рішення регулятора в цей період були націлені на підтримку безперебійної роботи банківської системи, стримування девальвації національної валюти та запобігання витоку капіталу за кордон. НБУ також активно протидівав ворожому впливу у фінансовій сфері і, зокрема, полегшив здійснення благодійних внесків на потреби Збройних Сил України та гуманітарні цілі. У цьому розділі ми детально розглянемо основні зміни в законодавстві щодо управління грошовими коштами.

Для організації обліку грошових коштів у національній валюті законодавець визначає чіткі правила та вимоги, а також ухвалює ряд інструкцій, рекомендацій, стандартів і законів, які узагальнені у додатку А2, де проведено їх детальний аналіз.

Серед ключових нормативних документів слід зазначити: Положення про ведення касових операцій у національній валюті №637, Положення про організацію обліку і звітності в банківських установах №566, Інструкцію про безготівкові розрахунки в національній валюті №22, НП(С)БО1, МСБО7, МСБО 21, МСБО 29, а також Закони України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» і «Про банки і банківську систему» [17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27,28,29,30]. Важливими також є План рахунків бухгалтерського обліку та відповідна інструкція до нього [32].

Крім аналізу нормативно-правових актів та законів, доцільно встановити рівні нормативно-правового регулювання обліку безготівкових розрахунків, які узагальнені на рисунку 1.3.

24 лютого НБУ адаптував правила функціонування банківської системи в умовах воєнного стану. Регулятор забезпечив, щоб відділення банків продовжували безперебійну роботу, де це було безпечно, а також забезпечив клієнтів доступом до сейфів та підкріпленням банкоматів готівкою.

1 рівень – Міжнародні нормативно - правові акти					
МСБО 7 "Звіт про рух грошових коштів"		МСБО 21 Вплив змін валютних курсів.		МСБО 29 Фінансова звітність в умовах гіперінфляції	
2 рівень – Національні нормативно – правові документи					
Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні"	Закон України "Про банки і банківську діяльність"	Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг»	Податковий кодекс	Закон України «Про Національний банк України»	Господарський кодекс
3 рівень – Підзаконні нормативно – правові акти					
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»		Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 22 «Вплив інфляції»		Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 21 «Вплив змін валютних курсів»	
4 рівень – Інструкції, положення державного рівня					

Рис.1.3. Рівні нормативно-правового регулювання операцій з обліку грошових коштів

На безготівкові розрахунки не було введено жодних обмежень. Однак діяли певні заборони: клієнти не могли знімати більше 100 тисяч гривень готівкою на день, а також існувала повна заборона на зняття готівкової іноземної валюти в Україні (пізніше ці обмеження були ослаблені, як зазначено нижче). Ці обмеження не поширювалися на підприємства, які працювали за дорученням уряду або виконували мобілізаційні плани, а також на мешканців

територій, що підлягали окупації. Вони мали змогу знімати кошти без обмежень в національній та іноземній валюті, за умови їх наявності у відділеннях банків [18].

Банки-емітенти цифрових грошей змушені були припинити їх випуск і розповсюдження. Обмеження також стосувалися розподілу капіталу: крім спрямування прибутку на збільшення статутного капіталу, формування загальних резервів та фондів основного капіталу, а також покриття збитків, заборонялися виплати дивідендів, за винятком виплат за привілейованими акціями. Не дозволялося надання і продовження кредитів пов'язаним особам банку та дострокове повернення таких депозитів. Заборонено також дострокове погашення банками кредитів, отриманих від нерезидентів, і переказ коштів за кордон, за винятком власних операцій банків та надання кредитів іноземним фінансовим установам. Юридичним особам не можна було надавати кредити в гривні для погашення зобов'язань в іноземній валюті, а також змінювати валюту кредиту з іноземної на гривню, за винятком банків.

Що стосується валютного регулювання, то для стримування можливого різкого знецінення гривні на початку війни НБУ закріпив курс гривні до іноземних валют станом на 24 лютого 2022 року та призупинив розрахунок довідкового курсу гривні до долара США. Обмеження на встановлення курсу валют банками для готівкових операцій та операцій з платіжними картками було скасовано 21 травня, що стало першим кроком до повернення до плаваючого валютного курсу (однак, відновлення повністю ринкового курсу, ймовірно, не відбудеться найближчим часом) [14].

15 квітня Рада НБУ ухвалила основні засади грошово-кредитної політики в умовах воєнного стану. Відповідно до цього документа, НБУ тимчасово відмовився від таргетування інфляції, а також від використання ключової ставки як основного інструменту монетарної політики для зниження інфляції та публікації власних макроекономічних прогнозів. Проте регулятор зобов'язався повернутися до цих заходів у міру нормалізації фінансово-економічної ситуації в країні. 2 червня НБУ вперше з початку війни змінив облікову ставку,

підвищивши її до 25% з 10%, що діяло раніше. Цей рішучий крок, за словами представників НБУ, покликаний захистити гривневі доходи та заощадження громадян, а також підвищити привабливість гривневих активів, зокрема державних облігацій [21].

Численні наукові дослідження, зосереджені на темах, які висвітлюються у випускній кваліфікаційній роботі, узагальнені в додатку АЗ і свідчать про актуальність цієї теми. Наприклад, Микитин О. зазначає, що перша форма документарних розрахунків, яка найбільше використовується в країнах з ослабленою економікою, передбачає проведення платежу після подання необхідних документів до банку; в Україні це, наприклад, платіжне доручення. Використання такої форми розрахунків зменшує ризики неплатежів, а також скорочує ймовірність виникнення безнадійної дебіторської заборгованості, а також ризики, пов'язані з непостачанням товарів і послуг [34].

У країнах із розвинутою економікою, таких як США, Великобританія, Франція, Італія та Німеччина, перевага надається не документарній формі розрахунків. Згідно із зарубіжним досвідом, акредитиви використовуються в 80% усіх розрахунків, оскільки ця форма є найменш ризикованою і найефективнішою для забезпечення платежів, як зазначає В. Ясишена. Важливо відзначити, що використання акредитивів є необхідною умовою для проведення експортно-імпортних операцій у країнах з контролем зовнішньої торгівлі [48].

Чек, що є найстарішим і найпоширенішим платіжним документом, не втрачає своєї значущості і сьогодні, незважаючи на зменшення його використання через платіжні картки. Наприклад, для населення США чек залишається найбільш надійним засобом платежу. Багато клієнтів банків вважають за краще не переходити на платіжні картки, оскільки користуються перевагами відстрочки платежів за чеками [46].

Однак, всі основні напрямки удосконалення обліку і оподаткування грошових активів, будуть пов'язані з подоланням наслідків війни, про, що зазначає І. Мустеца та А. Георгіян [42].

Висновки до розділу 1

Дослідження, проведене в першому розділі випускної кваліфікаційної роботи, підтверджує актуальність теми та значний інтерес науковців до питань обліку грошових коштів. У результаті були зроблені такі висновки:

1. Практика засвідчує, що в умовах війни населення, яке не має належного фінансування, переміщається до інших регіонів і країн, що відкриває нові джерела фінансових надходжень. У ситуації, коли спостерігається суттєвий відтік кадрів, керівники підприємств усвідомили, що утримати працівників на місцях можливо лише завдяки своєчасній оплаті праці та демонстрації власної стабільності на ринку та платоспроможності.

2. Було встановлено, що Національний банк України реалізував ряд заходів та прийняв низку нормативних актів для регулювання грошових розрахунків у готівковій та безготівковій формах в умовах війни.

3. Дослідження нормативно-правових актів дозволило побудувати та систематизувати рівні нормативного регулювання обліку грошових коштів підприємства, а також вивчити зарубіжний досвід організації обліку грошових потоків.

4. Виявлено, що грошові розрахунки в безготівковій формі домінують у системі обліку як на зарубіжних, так і на українських підприємствах.

Наступним етапом дослідження стане аналіз організації обліку грошових коштів в національній валюті на прикладі конкретного підприємства.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ

2.1. Первинний облік операцій та забезпечення ведення обліку грошових коштів в період воєнного стану

Через безпрецедентність подій, пов'язаних з російським військовим вторгненням на територію України 24 лютого 2022 року, багато людей відреагували панічно та необдуманно, що негативно вплинуло на економічні процеси та спричинило значні зміни у соціальній та економічній діяльності, викликавши структурні зміни на ринку праці. Військові дії вплинули як на підприємців, так і на звичайних громадян, змінюючи їхній спосіб життя.

Швидкий темп та непередбачуваність подій у зовнішньому середовищі вимагають прийняття оперативних управлінських рішень, базованих на оцінці впливу ситуації на бізнес. Це необхідно для забезпечення подальшого функціонування підприємств в умовах воєнного стану. У зв'язку з цим актуалізується питання релокації бізнесу для його збереження, створення робочих місць та підтримки економіки країни.

Урядова програма релокації підприємств, яка розпочалася у середині березня 2022 року, спрямована на збереження економічної стійкості шляхом переміщення підприємств із зон бойових дій до більш безпечних регіонів західної України. Після стабілізації ситуації планується повернення цих підприємств на їхні рідні місця, зокрема тих, що є містоформувальними [31].

Попри військовий стан, продовження ведення бухгалтерського обліку підприємцями є необхідним для збереження контролю над активами і зобов'язаннями. Ведення обліку навіть при мінімальних операціях дозволяє уникнути тривалих та коштовних процедур відновлення після війни. Відсутність належного обліку може призвести до фінансових та юридичних

проблем, включаючи штрафи, арешти активів, зупинку операцій і навіть повне припинення господарської діяльності.

В умовах війни держава пом'якшила вимоги до зберігання та відновлення документів. Спеціальні правила щодо втрати первинної документації діють тимчасово і стосуються тих платників, які не можуть надати документи через бойові дії або окупацію. Для того щоб скористатися податковим послабленням щодо втрачених документів, необхідно дотримуватися певної процедури та повідомити ДПС.

Таблиця 2.1

Послідовність дій щодо можливості використання податкового пом'якшення через втрату первинних документів з причин війни [31]

Ситуація	Дія
1	2
Вставлення факту втрати або неможливості вивезення	Фіксація факту втрати та/або неможливості вивезення первинних документів (первинні документи знищені зіпсовані або первинні документи знаходяться на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії або на тимчасово окупованих рф територіях України
Належне звернення до податкової про втрату документів через бойові дії	Подання до ДПС повідомлення в довільній формі про втрату та/або неможливість вивезення первинних документів, належним чином підписане та обгрунтоване з доказами
Отримання рішення податкової	Отримання рішення ДПС про прийняття повідомлення або про відмову в такому прийнятті

Класичний алгоритм дій у разі втрати, пошкодження або дострокового знищення первинної документації детально описаний у п. 44.5 Податкового кодексу України (ПКУ) та п. 6.10 Положення № 88 [27].

Відповідно до Положення № 88, у разі зникнення або знищення первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку чи звітності, керівник підприємства зобов'язаний письмово повідомити про це правоохоронні органи. Також він повинен своїм наказом призначити комісію для встановлення переліку відсутніх документів і розслідування причин їх втрати чи знищення.

Після цього платник податків має відновити втрачені документи протягом 90 календарних днів, починаючи з дня, що настає після дати надходження повідомлення до контролюючого органу [27].

Таким чином, ведення бухгалтерського обліку в умовах воєнного стану в Україні є необхідним для забезпечення безперервності та послідовності облікових процесів. Це також обґрунтовує необхідність дотримання встановленої процедури для відновлення втраченої первинної документації.

Одне з перших важливих завдань в обліку розрахунків на поточних рахунках підприємств є правильна організація документального оформлення господарських операцій, а особливо це стосується різних банківських операцій які пов'язані з грошима, крім того в таких видах документів не дозволені жодні виправлення .

Для поглибленого дослідження організації обліку доцільно ознайомитися з організаційною структурою та основними показниками досліджуваного підприємства. ПП «Максимус»«С.К.Т.» знаходиться в м. Чернівці по вул. Руська, 248-В. Юридична особа ПП "МАКСИМУС", код ЄДРПОУ 32572955, було зареєстровано 10.09.2003 році. Уповноваженою особою юридичної особи ПП "Максимус" є Гордашко Віталій Ярославович. Розмір статутного капіталу юридичної особи складає 14 000 000,00 грн.

Основним видом діяльності є код 32.40 Виробництво ігор та іграшок. Також підприємство займається такими видами діяльності:

28.49 Виробництво інших верстатів;

31.01 Виробництво меблів для офісів і підприємств торгівлі;

31.09 Виробництво інших меблів.

Побудована організаційна структура за власними спостереженнями наведена в дод. Б3. Організація обліку на ПП здійснюється відповідно до наказу «Про облікову політику ПП «МАКСИМУС» від 1 червня 2020 року №14 (дод.Д1). Оцінка фінансових показників фінансового стану ПП «Максимус» наведена в дод. Б4, на підставі фінансової звітності малого підприємства дод. Д2, Д3, Д4.

Згідно додатку Д4 необоротні активи у 2022 р. склали 8631,2 тис.грн., у 2023 р. збільшилися до 12993,4 тис.грн., це сталося за рахунок закупки нового виробничого обладнання та відповідно зростання залишкової вартості основних засобів до 12992,7 тис.грн.

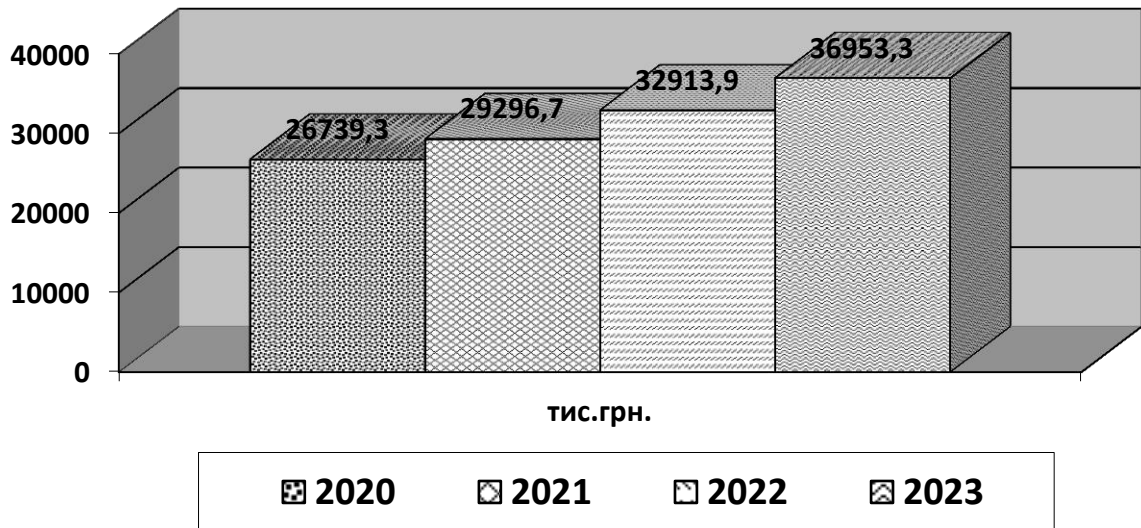

Рис. 2.1. Оцінка валюти балансу по ПП «Максимум»
за 2020-2023 рр. (тис.грн.)

Найбільшу питому вагу у складі оборотних активів протягом 2020-2023 рр. займали запаси і в тому числі готова продукція, так у 2023 р. їх вартість скла 12990,9 тис.грн., прослідковується і значна сума дебіторської заборгованості за досліджуваний період, так у 2023 р. її сума визнана в розмірі 8553,2 тис.грн., гроші та їх еквіваленти складають 1734,8 тис.грн.

Разом оборотних активів по ПП у 2020 р. оцінено в сумі 19572,4 тис.грн., у 2021 р. – 15255,9 тис.грн., у 2022 р. – 24282,7 тис.грн., а у 2023 р. – 23959,9 тис.грн.

На рис.2.2. наведено динаміку валюти балансу по ПП «Максимум», позитивним є збільшення протягом досліджуваного періоду з 2020 р. по 2023 р.

За даними дод. Д 2 у 2020 році ПП отримало чистий прибуток в сумі 694,6 тис.грн., у 2021 році прибуток зріс до 818,1 тис.грн. це сталося за рахунок

збільшення чистого доходу від реалізації до 19879 тис.грн., у порівнянні з 11628,4 тис.грн. у 2020 р. , таким чином разом доходи підприємства у 2021 році склали 19978,5 тис.грн. Витратами ПП є собівартість реалізації продукції, яка у 2021 році склала 13128,3 тис.грн., інші операційні витрати склали 5762,6 тис.грн., інші витрати – 89,9 ти.грн.

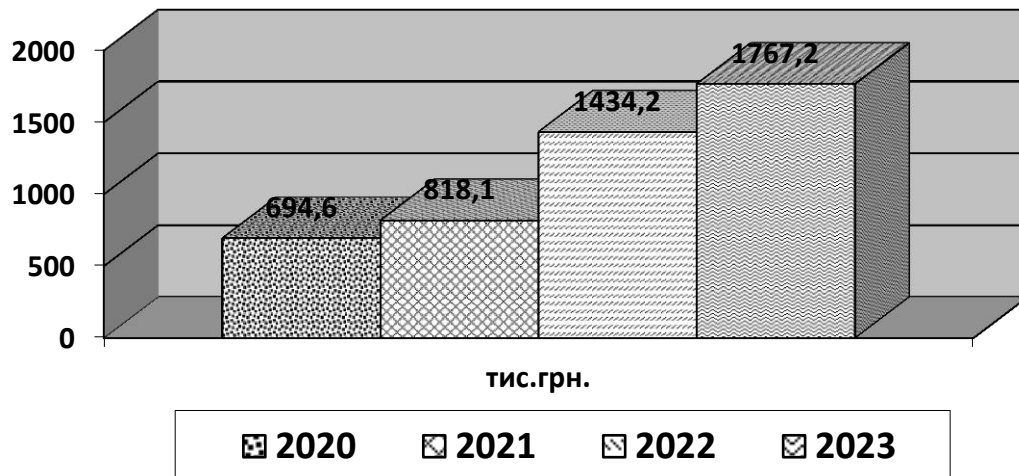

Рис.2.3. Оцінка чистого прибутку ПП «Максимум»
за 2020-2023 рр. (тис.грн.)

Разом витрат у 2020 р. визнано в сумі 10881,8 тис.грн., а у 2021 р. – 1890,8 тис.грн. Підприємство отримало фінансовий результат до оподаткування в сумі 997,7 тис.грн. у 2021 р., та 847,1 тис.грн. у 2020 р. , відповідно сплачено і податок на прибуток в сумі 179,6 тис.грн. у 2021 р. та 152,5 тис.грн. у 2020 р.

У період дії воєнного стану у 2022 та 2023 році підприємство продовжувало працювати прибутково, що є чудовим показником діяльності ПП. Так у 2022 році чистий прибуток склав 1434,2 тис.грн., а у 2023 р. – 1767,2 тис.грн., динаміка даного показника наведена на рис.2.3.

Зареєстрований капітал у 2020 та 2021 роках складав 10000 грн., у 2022-2023 роках сума зросла на 2000 тис.грн. і склало 14 000 грн. За досліджуваний період сума власного капіталу зростала з 20190,8 тис.грн. у 2020 р., у 2021 р. сума збільшилась до 20583,3 тис.грн., на 2022 р. сума зросла до 22246,5 тис. грн., а до 2023 р. до 24014,3 тис.грн.

Динаміка до збільшення поточних зобов'язань ПП прослідкувалась протягом 2020-2023 рр., у 2020 р. оцінено даний показник у розмірі 6548,5 тис.грн., у 2021 р. збільшилась до 8713,4 тис.грн., 2022 р. збільшилась до 10667,4 тис.грн., на 2023 р. сума складає 12465,5 тис.грн. (рис.2.4).

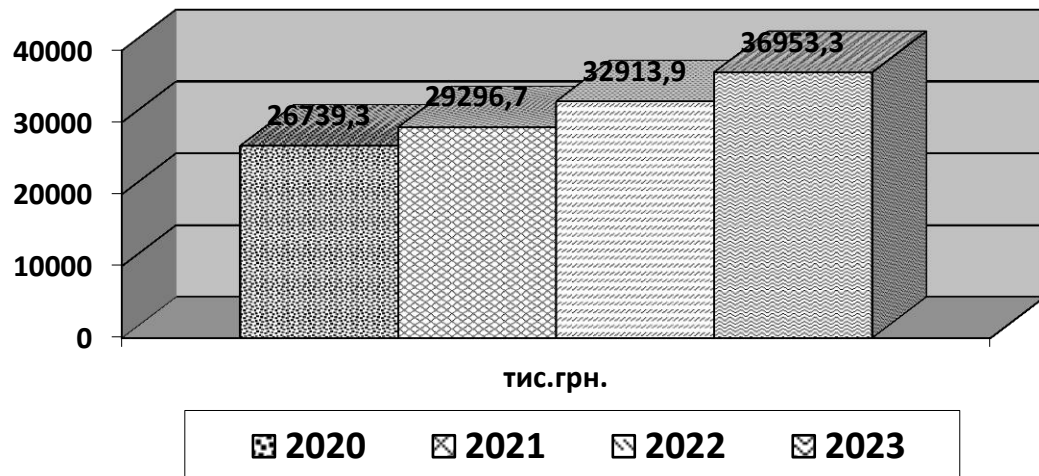

Рис.2.4. Оцінка поточних зобов'язань ПП «Максимум» за 2020-2023 рр. (тис.грн.)

Правильна організація бухгалтерського обліку досліджуваного підприємства спричинена чітким поділом обов'язків серед працівників бухгалтерської служби ПП «Максимум», рис.2.5.

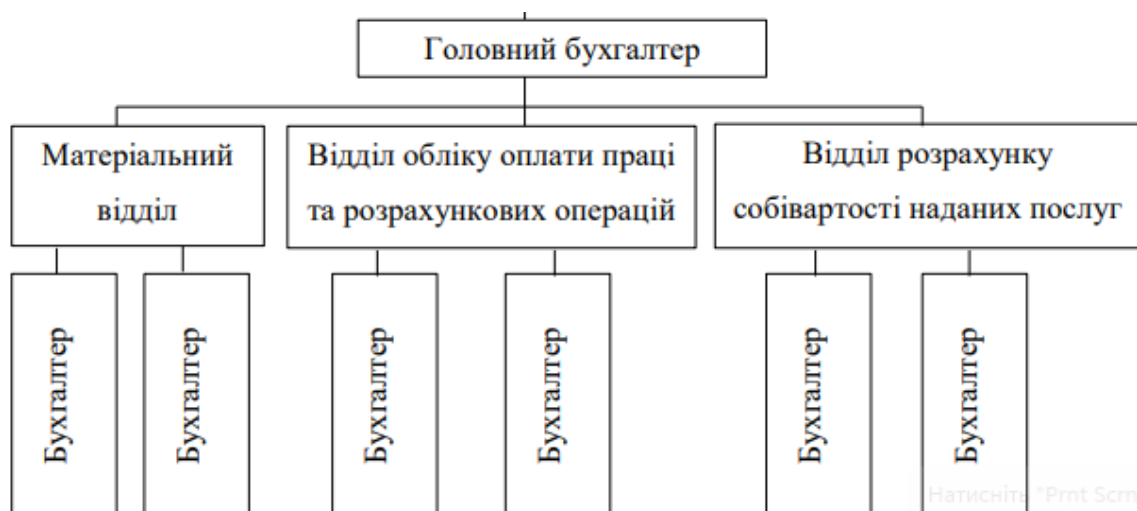

Рис.2.5. Оцінка структури бухгалтерії в ПП «Максимум»

В ПП «Максимум» застосовується журнально-ордерна форма обліку, облік повністю автоматизовано програмою, що дозволяє здійснювати швидку обробку інформації. Зразки машинограм первинних документів, а саме прибуткового та видаткового касового ордеру наведено в додатку Д.5. Оборотно сальдова відомість по рахунку 31, за 2021-2023 рр. наведено в дод. Д6, Д7, Д8. По ПП оборотно-сальдова відомість по рахунку 301 наведено в дод. Д9, Д10 та Д11. Інформація по 37 рахунку по даному підприємству узагальнена в оборотно-сальдовій відомості, сума оборотів у 2023 р. наступна оборот по дебету складає 174739,36 тис.грн., оборот по кредиту 179592,78 тис.грн., залишок на кінець по дебету складає 4853,42 тис.грн.(дод.Д12)., зразки оборотних відомостей за 2021-2022 р. наведено в дод. Д13 та Д14.

Інформація по касових операціях узагальнюється у звіті касира в автоматизованому режимі в дод. Д16, згідно даного документу від 19.01.2023 р. надходження і видаток складає 27 000 грн., всі кошти передаються на рахунок в банку, та відображаються у виписці банку (дод.Д17).

Загальна схема документообігу безготівкових коштів по ПП наведена в дод. Д18.

Підприємство підписало договір і для безготівкових розрахунків користується послугами державного ОЩАДБАНКУ.

2.2. Синтетичний та аналітичний облік операцій з грошовими коштами ПП «Максимум» та удосконалення його автоматизації

У сучасних умовах стрімкого розвитку комп'ютерних та інформаційних технологій, а також постійних змін у законодавстві, підприємства стикаються з новими викликами, серед яких особи займаються підготовкою кваліфікованих фахівців у сфері обліку та аудиту. Це зумовлює додаткові витрати на

підвищення кваліфікації працівників і впровадження нового програмного забезпечення, яке дозволяє ефективно

Науковці наголошують на необхідності підвищення оперативності обліково-аналітичних та контрольних заходів, зокрема через їх максимальне наближення до процесів виробництва. Це дозволяє приймати правильні та своєчасні управлінські рішення, впливаючи на ключові етапи виробничих процесів [2,8,47].

Автоматизація таких процесів за допомогою сучасних загальноосвітніх технологій є напрямком удосконалення управлінської діяльності підприємств. Разом з тим, проблеми з автоматизацією обліку часто пов'язані з його складністю, а не з недосконалістю.

Автоматизація облікових процесів є складним, багатоступінчастим процесом, який потребує значних інвестицій. Вона не є заміною працівників комп'ютерами, а швидше підтримкою їх роботи, дозволяючи більш ефективно вести облік і аналітику. Автоматизовані системи обліку надають керівництву підприємства можливість швидко та ефективно ухвалювати управлінські рішення на основі достовірної інформації, зібраної за допомогою облікових процесів [1].

Підприємства, незалежні від вашої сфери діяльності, потребують оперативного, що охоплює реєстрацію подій обліку, складання звітності та аналізу результативності. Зростання обсягу таких операцій необхідно до необхідності автоматизації рутинних процесів за допомогою спеціалізованих програм:

- електронні таблиці (Excel, Lotus);
- програми для бухгалтерського
- індивідуально розроблені програми (напр
- спеціалізовані програми для різних видів облік
- ERP-системи, що включають модулі для управління бухгалтерськими операціями.

Процес автоматизації на підприємствах часто стикається з труднощами, після керівництва не завжди має чітке виявлення про стратегічні цілі цієї системи. Як внаслідок, автоматизація облікових процесів може бути реалізована не повністю або не відповідати загальній стратегії розвитку підприємства.

На прикладі ПП «Максимус» видно, як автоматизація обліку на практиці впливає на ефективність підприємства. Використання програмного забезпечення BOOKKEEPER дозволяє швидко й точно відобразити в системі рахунків інформацію про грошові кошти на рахунках у банку.

Основні етапи автоматизації обліку на ПП:

- 1) Налаштування плану рахунків
- 2) Налаштування типових провідників
- 3) Налаштування форми первинних документів
- 4) Налаштування звітних форм і податкових розрахунків.

Виклики при впровадженні автоматизації на ПП:

- Зміна характеру діяльності
- Зміни у формах звітності та податкових розрахунків.

Одним із найефективніших підходів до автоматизації бухгалтерського обліку є «західний» підхід, який ґрунтується на тому, що автоматизація повинна бути стратегічною і сприяти досягненню цілого підприємства.

Основні етапи цього підходу:

- ✓ Визначення ключових ділянок обліку, які потребують покращення.
- ✓ Побудова завдання автоматизації для підвищення ефективності.

Оцінка можливостей [45].

Підприємство користується рахунками з обліку грошових коштів, що відповідають стандартам Плану рахунків, зокрема рахунком 31 «Рахунки в банках», а також його субрахунками - 311 «Поточні рахунки в національній валюті», 313 «Інші рахунки в національній валюті» та 315 «Спеціальні рахунки». в національній валюті». Ці рахунки відображають рух грошових коштів і підсумовуються у звітності як частина обох в автоматизованому режимі.

Наприклад, контифікація виписки банку на ПП виконується відповідно до стандартної форми, включаючи нумерацію виписок, перевірку відповідності сум у виписках і виправдовуючих документах, а також внесення відповідно. ПП «Максимус» також веде облік операцій з іноземною валютою на рахунку 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті», аналітичний облік таких операцій, організованих за кожним рахунком. Проведене дослідження підтверджує відповідність обліку грошових коштів підприємствам вимогам законодавства та нормативно-правових актів, а також демонструє наявність суттєвих відхилень у кореспонденції рахунків та їх використання.

Загрози з якими може стикнутися ПП «Максимус» при запровадженні новітніх програмних ресурсів:

- 1) Низька кваліфікація кадрів;
- 2) Недоліки у плануванні ресурсів та діяльності ПП;
- 3) Локальний підхід до автоматизації.

Переваги поетапної автоматизації:

- 1) Оптимізація облікових та контрольних процесів;
- 2) Поетапна автоматизація;
- 3) Своєчасні та точні дані.

Таким чином, автоматизація бухгалтерського обліку не тільки покращує облікові процеси, але й сприяє стратегічному розвитку досліджуваного підприємства, дозволяючи оптимізувати управлінські рішення.

2.3. Узагальнення даних у фінансовій звітності ПП «Максимус»

Стан української фінансової звітності та рівень довіри до неї є визначальними чинниками функціонування фінансової системи країни та її інтеграції в міжнародну економічну спільноту. За останні роки відбулися значні зміни, спрямовані на підвищення прозорості та стандартизації фінансової

звітності відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), що стало одним із ключових елементів розвитку фінансової сфери України.

Основні чинники переходу приватним підприємствам на МСФЗ:

- ✓ Зобов'язання перед міжнародними партнерами.
- ✓ Зростання іноземних інвестицій.
- ✓ Універсалізація правил обліку.
- ✓ Проблеми на шляху впровадження МСФЗ.
- ✓ Непередбачуваність політичних та економічних змін.

В умовах воєнного стану та потреби України у міжнародній допомозі впровадження МСФЗ стає ще важливим. Програма EU4Business, що є спільною ініціативою ЄС та уряду Німеччини, спрямована на підтримку українських мікро-, малих та середніх підприємств. Забезпечення відповідності міжнародним стандартам фінансової звітності є ключовим для залучення грантів і фінансової підтримки, необхідної для реконструкції [49].

Крім того, у 2022 році бюджет програми EU4Business зріс до 245,76 млн євро, що зменшилося за підтримки з боку міжнародних партнерів. Впровадження МСФЗ є необхідною умовою для отримання цієї допомоги, що робить його прибутковим інструментом для розвитку підприємств в умовах воєнних викликів. Впровадження МСФЗ в Україні є необхідним кроком для забезпечення прозорості фінансової звітності та підвищення довіри до неї. Це відкриває нові можливості для українських підприємств на міжнародній арені, завдяки залученню інвестицій та фінансової допомоги, що є вирішальним у період війни. Гармонізація українських стандартів із міжнародними покращує конкурентоспроможність бізнесу та стимулює мале підприємництво [50].

Перевірка правильності складання та подання фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва виявила низку типових порушень, серед яких основними є:

1. Відсутність або неправильне оформлення первинних документів Ця проблема, після первинних оформлених документів, є основою для складання

фінансової звітності, а їх неправильність впливає на достовірність фінансової інформації.

2. Невідповідність форм фінансової звітності чинному законодавству. Це може призвести до невідповідності звітних даних і ускладнення під час перевірки органами контролю.

3. Порухення рядків подання фінансової звітності. Це включає затримки у поданні звітності до органів податків та зборів, а також до органів державної статистики.

4. Недотримання вимог регулюючих органів. Це порушує правила підготовки, складання та подання фінансової звітності, визначених регулюючими органами.

Пропозиції щодо удосконалення складання та подання фінансової звітності:

1. Контроль за правильністю оформлення первинних документів . Відповідальність за надійність і правильність заповнення первинних документів, а також наявність усіх деяких реквізитів повинні бути покладені на головного бухгалтера або відповідальну особу.

2. Використання скороченої форми фінансової звітності. Суб'єкти малого підприємництва повинні складати фінансову звітність відповідно до П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [29]. Це спрощена форма звітності, яка включає баланс та звіт про фінансові результати, крім підприємств, які зобов'язані складати звітність за міжнародними стандартами.

3. Дотримання рядків подання звітності. Річна фінансова звітність повинна подаватись: 1) До органів статистики - не пізніше 28 лютого наступного за звітним роком. 2) До фіскальних органів - у рядках, передбачених для подання декларації з податку на прибуток.

4. Керування рекомендаціями Міністерства фінансів України. Під час складання фінансової звітності необхідно дотримуватися:

- Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності від 28.03.2013 р. № 433 [32].

Утримання цих заходів допоможе ПП «Максимум» уникнути типових порушень та підвищити якість їх фінансової звітності. Оцінка фінансової звітності ПП (дод. Д2, Д3, Д4) свідчить про дотримання вищенаведених нормативів та правильно оформлена. Розглянемо дод.Д4 Фінансову звітність малого підприємства ПП за 2023 р., розпочнемо з активу: відповідно нематеріальні активи відображають за кодом рядка (1000) на суму 0,7 тис.грн., основні засоби за залишковою вартістю (1010) на суму 12992,7 тис.грн.; усього за розділом (1095) на суму 12993,4 тис.грн.

По оборотних активах інформація про запаси відображається (1100) на суму 12129,9 тис.грн., у тому числі готова продукція відображається за кодом (1103) на суму 4922 тис.грн., дебіторська заборгованість за товари відображено за кодом (1125) 8381,4 тис.грн., дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом відображається за кодом (1135) на суму 763,5 тис.грн., інша поточна дебіторська заборгованість також є на підприємстві за кодом (1155) 1174 тис.грн.; гроші та їх еквіваленти наводяться за кодом (1165) на суму 1307,6 тис.грн.; витрати майбутніх періодів за кодом (1190) складає 84,4 тис.грн., усього за розділом оборотні активи узагальнюються за кодом (1195) на суму 23959,9 тис.грн., валюта балансу наводиться за кодом (1300) на суму 36953,3 тис.грн.

Дослідимо пасив форми звітності, а саме розділ 1 «Власний капітал», складається зі статей зареєстрований капітал за кодом (1400) оцінено в сумі 14 000 тис.грн.; нерозподілений прибуток складає 10014,5 тис.грн., та узагальнено за кодом (1420); усього за розділом 1 за кодом (1495) оцінено в сумі 24014,5 тис.грн. Довгострокові зобов'язання відображено чітко за кодом (1495) на суму 24014,5 тис.грн. Поточні зобов'язання III розділ пасиву складається із статей «Короткострокові кредити банків» за кодом рядка (1600) на суму 9391,4 тис.грн., поточна заборгованість за товари, роботи і послуги узагальнено за кодом (1615) на суму 2445,3 тис.грн., за розрахунками з бюджетом код (1620) на суму 349,8 тис.грн., за податками на прибуток (1621) на суму 349,8 тис.грн., інші поточні зобов'язання за кодом (1690) на суму 279,0 тис.грн.

Усього за розділом III поточні зобов'язання чітко узагальнено за кодом рядка (1695) на суму 12465,5 тис.грн., а валюта балансу за кодом рядка 1900 склала на кінець періоду 36953,3 тис.грн.

Дослідимо методику заповнення 2 частини звіту, який має назву «Звіт про фінансові результати». Відповідно чистий дохід від реалізації продукції узагальнено за кодом рядка (2000) на суму 25658,4 тис.грн., інші операційні доходи за кодом (2120) на суму 699,6 тис.грн., разом доходи узагальнено за кодом рядка 2280 на суму 26358,0 тис.грн. Собівартість реалізованої продукції узагальнено за кодом (2050) на суму 16250,7 тис.грн., інші операційні витрати код (2180) на суму 8323,6 тис.грн., інші витрати відображені за кодом (2270) на суму 24609 тис.грн., фінансовий результат до оподаткування формується за кодом рядка (2290) на суму 1749,0 тис.грн., податок на прибуток код (2300) визнано в сумі 314,8 тис.грн., чистий прибуток (код 2350) на кінець 2023 року склав 1767,2 тис.грн. Звітність підписав керівник Гордашко Віталій Ярославович.

Особливої уваги, враховуючи тему дослідження за 2020 – 2023 рр., належить грошовим коштам, як найбільш ліквідні частині звітності, так у 2020 р. їх розмір оцінено в сумі 709,6 тис.грн., у 2021 р. – 926,3 тис.грн., у 2022 р. – 1734,8 тис.грн., та на кінець 2023 р. на суму 1307,6 тис.грн. Така динаміка свідчить, що підприємство є прибутковим та ліквідним, а також веде облік відповідно до методичних вимог та інструкцій.

Наступним кроком нашого дослідження є визначення векторів удосконалення обліку грошових коштів у національній валюті, також особливу увагу звертаємо на впровадження управлінського обліку грошових коштів та вивченню зарубіжного досвіду, результати подальших досліджень відображені у 3 розділі випускної кваліфікаційної роботи.

Висновки до розділу 2

Дослідження організації обліку грошових коштів, їх первинного обліку, його автоматизації та узагальнення у формах фінансової звітності дозволило зробити наступні висновки:

1) Забезпечення правильного вибору програмного продукту для автоматизації бухгалтерського обліку є важливою умовою для ефективного управління підприємством.

2) Автоматизація бухгалтерських процедур не лише спрощує процес обробки облікових даних, але виконує оперативний контроль якості, зменшує навантаження на персонал та дозволяє більше прийняти управлінські рішення.

3) Облік грошових коштів на ПП «Максимум» ведуть відповідно до чинного законодавства, дотримуються кодів відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку, узагальнюють інформацію у Звіті суб'єкта малого підприємництва.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Оцінка грошових коштів ПП «Максимум» з метою прийняття управлінських рішень

Особливого значення у випускній кваліфікаційній роботі набуває дослідження грошових потоків підприємства та механізмів раціонального управління ними. Це включає планування, яке є ключовим механізмом для ефективної діяльності приватних підприємств.

Зовнішні перекази, що надходять до України, включаючи приватні та гуманітарні витрати, стали джерелом стабілізації економіки. За даними Національного банку України, у 2022 році було перераховано близько 13 млрд дол. США, що надійшли з різних країн, зокрема Італії, Ізраїлю, США, Німеччини та Польщі [51]. Проте вміння правильно планувати та ефективно використовувати ці витрати стає критичним на ринку. Сама система планування грошових потоків дозволяє адекватно реагувати на зміни в ринковому середовищі та забезпечити ефективність управління фінансами.

Науковці починають планування грошових потоків як процес розробки систем планів та індикаторів, які відображають рух грошових коштів підприємства за всіма видами діяльності з призначення досягнення стратегічних і тактичних цілей розвитку. Кінцевим результатом планування є динамічні управлінські рішення.

Основні методами оцінки грошових потоків є:

1. Нормативний метод
2. Розрахунково-аналітичний метод
3. Метод оптимізації фінансових рішень – спрямований
4. Фінансове моделювання [48].

Управління грошовими потоками підприємства повинно включати чітке планування та використання ефективних методів для досягнення фінансової стабільності. Це також передбачає аналіз умов співпраці з іноземними постачальниками та кредиторами, вивчення умов виробничо-господарської діяльності, оцінку капіталу, джерел його залучення та фінансових ризиків.

Цілі управління капіталом ПП «Максимус» з метою євроінтеграції та під час війни пропонуємо здійснювати за схемою наведеному на рис.1.

Рис.2.1. Цілі управління грошовими активами рекомендовані для ПП*

* Згруповано автором

Таким чином, дослідження грошових потоків і застосування сучасних методів планування є ключовими для забезпечення ефективного функціонування ПП «Максимус» та його досягнення стратегічних цілей в умовах сучасної економічної нестабільності.

Відповідно грошові потоки мають бути пов'язаними із нормалізуванням фінансового стану, підтриманням рівнів платоспроможності, фінансової

стійкості, раціональним використанням грошових коштів, контролюванням утворення, використання платіжних засобів тощо. При моделюванні грошових потоків підприємств необхідно враховувати так обмежувальні параметри (особливо рівень фінансового ризику).

Оцінка грошових коштів ПП «Максимум» тісно пов'язана з аналізом руху грошових потоків підприємства, що є великим аспектом фінансового управління. В сучасних умовах глобалізації питання управління грошовими потоками привертають значну увагу як вітчизняних, так і іноземних науковців. Враховуючи важливість цього аспекту, аналіз грошових потоків є невід'ємною оперативною частиною управлінської діяльності, яка дозволяє приймати як такі, так і стратегічні рішення, планувати і прогнозувати фінансові ресурси підприємства.

Аналіз грошових потоків дозволяє:

- Оцінити забезпеченість підприємства грошовими коштами, яка є важливою умовою нормального функціонування;
- Оцінити платоспроможність підприємства, що є критичним для його фінансової стійкості;
- Визначає джерела надходження та напрямки отримання коштів у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [48].

Мета та завдання аналізу грошових потоків ПП «Максимум»:

1. Оцінити обсяги коштів та напрямки надходження і використання грошових коштів .
2. Дослідити шляхи використання грошових коштів на ПП.
3. Проаналізувати достаток власних грошових активів у розрізі різних видів діяльності.
4. Оцінити розбіжності між прибутком та наявними грошовими коштами .
5. Визначити шляхи досягнення фінансової стабільності та оптимізації грошових потоків [44].

Об'єкт аналізу:

- Залишки грошових коштів та їх еквівалентів на певну дату;
- Надходження грошових коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- Витрачання грошових коштів та чинники, що вплинули на зміни грошових активів.

Основні етапи експрес-аналізу грошових коштів:

1. Перевірка фінансової звітності на предмет відповідності формальним і якісним ознакам, характеристика об'єкта дослідження.
2. Відбір показників, що мають найбільший вплив на діяльність підприємства, та визначення змін у господарській діяльності.
3. Розрахунок та оцінювання відібраних показників для характеристики фінансового стану.
4. Здійснення висновків і розроблення пропозицій [37].

Основні висновки:

Аналіз руху грошових коштів є кількістю елементів для оцінки фінансового стану ПП «Максимум». Результати дослідження дозволять розробити стратегії для підвищення ефективності використання грошових активів, покращити управління грошовими потоками та забезпечити фінансову стійкість підприємства.

Організаційно-економічна модель аналізу грошових коштів наведена в дод. Ж1.

Оцінка показників балансу за 2020 – 2023 рр. наведена в дод. Ж2. Результати дослідження. Аналіз фінансового стану на основі наданих даних дозволяє оцінити ключові аспекти діяльності компанії.

Ось детальний огляд фінансового стану за основними показниками:

1. Активи компанії - Необоротні активи: негатив на те, що в 2021–2022 роках спостерігалось зниження вартості необоротних активів, у 2023 році відбулося суттєве зростання. (+1523 тис. грн відповідно з 2020 роком). Це проводиться про оновлення або модернізацію основних засобів компанії.

2. Оборотні активи: спостерігається зростання оборотних активів з 15,3 млрд грн у 2020 році до майже 24 млрд грн у 2023 році. Це може вказувати на покращення ліквідності, але також може сигналізувати про збільшення запасів або дебіторської заборгованості.

Рис.2.2. Оцінка оборотних активів ПП «Максимум»
за 2020 – 2023 рр. (тис.грн.)

Дебіторська заборгованість за товари та послуги значно зросла, що може свідчити про проблеми зі збиранням платежів або посилення кредиторської підтримки покупців.

Зобов'язання, а сам показник Поточна кредиторська заборгованість за товари та послуги збільшилася з 1238 тис. грн. у 2020 році до 2445 тис. грн. у 2023 році. Це вказує на те, що компанія заборгувала більше своїх постачальників.

Короткострокові кредити по ПП «Максимум» зазнали суттєвих змін. Спочатку вони зменшилися в 2022 році до 3337 тис.грн, але різко зросли в 2023 році до 9391 тис. грн. Це може свідчити про збільшення потреби в зовнішньому фінансуванні або проблеми з оборотними коштами.

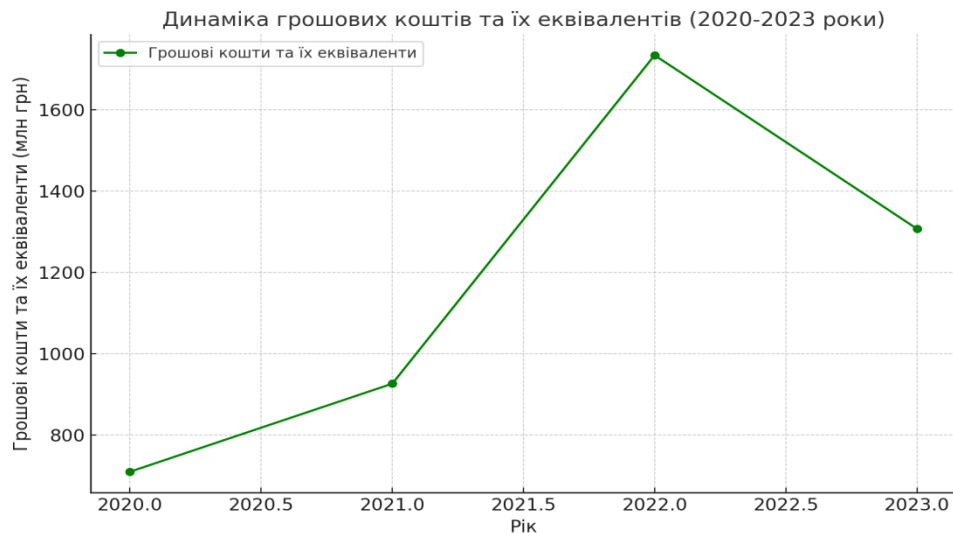

Рис.2.3. Оцінка грошових коштів та їх еквівалентів ПП «Максимус»
за 2020 – 2023 рр. (тис.грн.)

3. Власний капітал збільшився з 20,2 тис.грн у 2020 році до 24 тис.грн. у 2023 році. Це позитивний сигнал, який працює про стабільне збільшення капіталу ПП. Зареєстрований капітал збільшився на 4000 тис. грн. у 2022 році, що може бути наслідком нових вкладень або реінвестування прибутку.

4. Дослідимо прибутковість ПП, так нерозподілений прибуток зменшився з 8246 тис. грн у 2020 році до 3621 тис.грн у 2023 році. Це може свідчити про зниження прибутковості, зниження ефективності або збільшення витрат.

Наступним етап дослідження є оцінка показників ліквідності фінансової звітності за 2020 – 2023 рр. по досліджуваному підприємстві, дані узагальнено в дод. Ж 3.

Ключові показники ліквідності та фінансової стійкості - коефіцієнт покриття (оборотні активи/короткострокові зобов'язання): у 2023 році оборотні активи склали 23,96 тис. грн, тоді як короткострокові зобов'язання за кредитами та поточними зобов'язаннями склали близько 11,84 тис. грн. (9391 тис. грн + 2445 тис. грн).

Коефіцієнт покриття у 2023 році становить 2,02, що свідчить про достатню ліквідність для покриття поточних зобов'язань. Наступним кроком дослідження є оцінка фінансових результатів за 2020 – 2023 роки по ПП. Оцінка доходів і витрат по ПП «Максимум» за 2020 р – 2023 р. наведена в табл.3.1.

Таблиця 3.1

Оцінка доходів та витрат ПП «Максимум» за 2020 – 2023 рр.

(тис.грн.)

№	Показник	Період				Відхилення			
		2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2021 р від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.	2023 р. від 2022 р.	2023 р. від 2020 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Чистий дохід від реалізації продукції	11628,4	19879	25658,4	25199	8250,6	5779,4	-459,4	13570,6
2	Інші операційні доходи	100,5	99,5	3623,1	699,6	-1	3523,6	-2923,5	599,1
3	Разом доходи	11728,9	19978,5	26958	28822,1	8249,6	6979,5	1864,1	17093,2
4	Собівартість реалізованої продукції	6821,1	13128,3	16250,7	15731,9	6307,2	3122,4	-518,8	8910,8
5	Інші операційні витрати	3355,8	5762,6	8323,6	9333	2406,8	2561	1009,4	5977,2
6	Інші витрати	704,9	89,9	34,7	1602	-615	-55,2	1567,3	897,1
7	Разом витрати	704,9	89,9	24609	2666,9	-615	24519,1	-21942,1	1962
8	Фінансовий результат до оподаткування	847,1	997,7	174	2155,2	150,6	-823,7	1981,2	1308,1
9	Податок на прибуток	152,5	179,6	314,8	388	27,1	135,2	73,2	235,5
10	Чистий прибуток	694,6	818,1	1434,2	1767,2	123,5	616,1	333	1072,6

Згідно з наданими даними таблиці, можна зробити такі висновки щодо доходів, витрат та чистого прибутку підприємства за період 2020-2023 років: доходи: «Чистий дохід від реалізації продукції» суттєво зріс за період 2020-2022 років (з 11 628,4 тис. грн. у 2020 році до 25 658,4 тис. грн. у 2022 році). Однак у 2023 році невелике зменшення до 25 199 тис. грн. (-459,4 тис. грн. відповідно з 2022 роком). Загальне зростання за 2020-2023 рр. склало 13 570,6 тис. грн.

Оцінка по собівартості реалізованої продукції по ПП «Максимум» наступна, динаміка зростання: собівартість реалізованої продукції стабільно зростала протягом періоду 2020-2022 років. Так у 2020 році собівартість становила 6 821,1 тис. грн., у 2021 році зросла до 13 128,3 тис. грн., що на 6 307,2 тис. грн. більше, ніж у 2020 році. У 2022 році вона досягла 16 250,7 тис. грн., що демонструє подальше зростання на 3 122,4 тис. грн., також у 2023 році відбулося незначне зменшення до 15 731,9 тис. грн. (зниження на 518,8 тис. грн.. у порівнянні з 2022 роком).

Досліджуване підприємство в умовах війни отримує прибутки і сплачує податки, тому вважаємо за доцільно провести детальну оцінку динаміки податку на прибуток (2020-2023 рр.). Результати дослідження наступні:

У 2020 році податок на прибуток склав 152,5 тис. грн.

У 2021 році показник зріс до 179,6 тис. грн., що 27,1 тис. грн. більше, ніж у 2020 році.

У 2022 році показник значно збільшився до 314,8 тис. грн.. (при 135,2 тис. грн. у порівнянні з 2021 роком).

У 2023 році податок склав 388 тис. грн., що на 73,2 тис. грн. більше, ніж у 2022 році. Відхилення в динаміці даних:

Приріст податку в 2021 році був помірним (+27,1 тис. грн.), що пов'язано з тим, що у 2022 році показник значно зріс (+135,2 тис. грн.), що свідчить про зростання. У 2023 р. досліджуваний показник знову виріс на +73,2 тис. грн., відображаючи стабілізацію доходів і повернення до позитивних показників фінансового результату.

Аналіз зв'язку даних з фінансовим результатом до оподаткування:

2020 рік : Податок на прибуток 847,1 тис. грн.

2021 рік, спостерігалось незначне збільшення фінансового результату 997,7 тис. грн. призвело до податку у 179 тис. грн. (майже 18% від прибутку).

У 2022 році на зниження прибутку до оподаткування склало 174 тис. грн., а податку на 314,8 тис. грн.

У 2023 році при значному збільшенні фінансового результату 2 155,2 тис. грн. , податок на прибуток збільшився до 388 тис. грн., що також відповідає близько 18%. Протягом 2020-2023 років підприємство отримувало стабільної податкової ставки близько 18% .

У 2023 році податок виріс разом зі збільшенням прибутку, що показав про стабілізацію та позитивну динаміку.

Рентабельність продажів (ROS), яка визначена в дод. Ж5 показує, яка частка чистого прибутку залишається від кожної гривні чистого доходу. Ми бачимо, що цей показник коливався, але у 2023 році він зріс до 7,01%.

3.2. Удосконалення обліку грошових коштів на ПП «Максимум»

Дослідження, проведене в другому розділі випуску кваліфікаційної роботи, не виявило значних недоліків в організації документального оформлення господарських операцій, пов'язаних із безготівковими розрахунками у ПП «Максимум».

Проте, враховуючи нові тенденції в економіці та запитуючи користувачів фінансової інформації, ми пропонуємо ряд заходів для покращення документування безготівкових розрахунків.

У сучасному світі важко переоцінити значення автоматизованих облікових систем, зокрема у первинному обліку безготівкових розрахунків. Вважаємо, що доцільно впровадити на досліджуваному підприємстві систему «Клієнт-банк», основні переваги якої представлені на рис. 3.2.

Зручність не лише в тому, що не потрібно оформляти платіжні доручення і регулярно відвідувати банк для розрахунків з постачальниками, а й у можливості дозволити розрахунки за допомогою платіжних карток або електронних переказів. В умовах карантину це стало особливо актуальним, оскільки клієнти можуть сплачувати за товаришів без фізичного контакту з іншими особами, знижуючи ризики поширення вірусів. Сучасні методи безготівкових розрахунків набувають особливого значення [7].

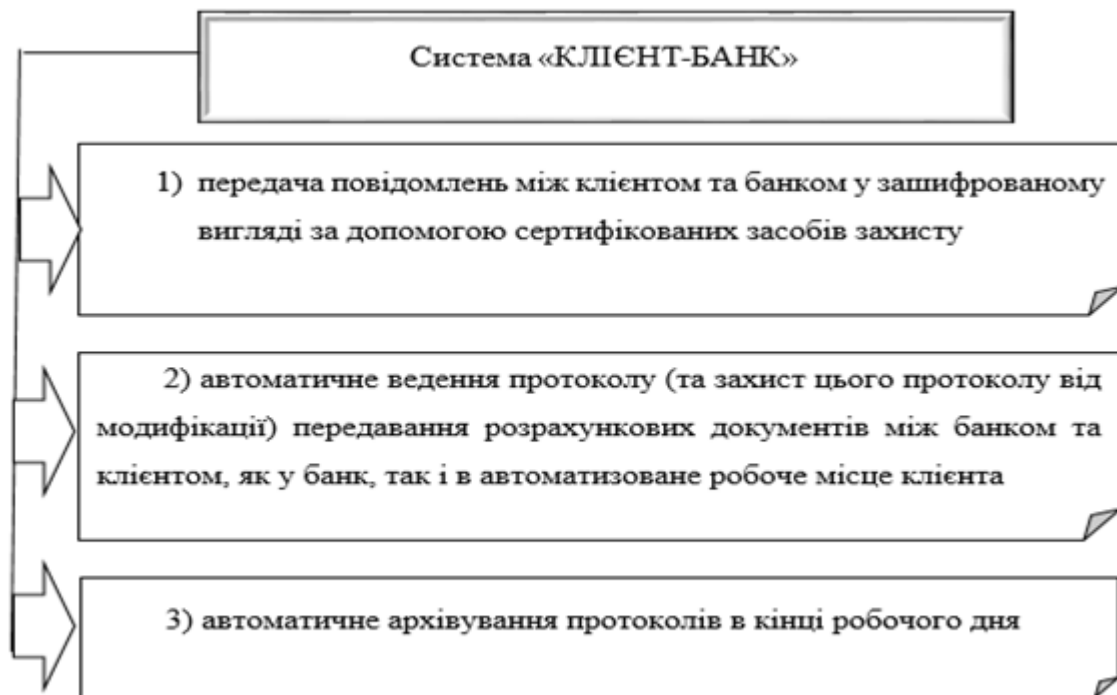

Рис.3.2. Переваги впровадження системи «Клієнт-банк»
з метою удосконалення обліку на ПП «Максимум»

Варто зазначити, що фінансові показники діяльності ПП «Максимум» у значній мірі залежать від ефективної системи безготівкових розрахунків. Тому ми пропонуємо автоматизувати процес групування інформації по кредиторам і дебіторам та оцінювати розрахунки перед підприємством для забезпечення нормального обороту коштів на ПП, що підвищує ефективність виробництва. Отримані дані користувачам прийняти обґрунтовані рішення для узагальнення фінансових показників ліквідності, рентабельності, платоспроможності та руху коштів у контексті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Автоматизація обліку скоротити проміжок між оформленням первинних документів і використанням результатів господарських операцій. Наприклад, якщо дати групувати протягом певного періоду, можна аналізувати результати розрахункових операцій у динаміці та прогнозувати подальші дії [46].

При здійсненні господарських операцій через платіжні картки швидкість розрахунків значно зростає, що є їхньою основною перевагою. Рекомендуємо

головному бухгалтеру ПП розробити графік документообігу господарських операцій, пов'язаних з рухом коштів на безготівкових рахунках. Крім того, під час розрахунків карткою на договірних умовах варто передбачити можливість використання картки, а для дебіторів рекомендуємо встановити терміни, вартість яких необхідно нарахувати банку на рахунок чи картковий рахунок за отримання товарів.

Як фонд касової готівки варто створити в ПП «Максимус» на постійній основі, він має бути поповнений сумою, необхідною його для відновлення. За американською практикою, на рахунок Головної книги "Фонд дрібної готівки" не ведуться облікові записи. Залишки на цей рахунок змінюються лише під час створення фонду або при його збільшенні чи зменшенні. У Великій Британії використовується інша методика обліку операцій з малою касою: на момент видачі готівки з малої каси дебетуються відповідні витратні рахунки, а при поповненні каси на суму витрат виробляється запис: дебет рахунку "Фонд дрібної готівки", кредитний рахунок "Грошові кошти".

Готівковий фонд потребує суворого контролю, щоб уникнути витрат на неналежні цілі. Квітанці на видачу грошових коштів необхідно анулювати після отримання готівки, щоб запобігти їх подальшому використанню і зловживанню. Статті, що пов'язані між собою подвійним записом у касовій книзі і не потребують записів в інших реєстрах, називаються "контра". У колонці "Фоліо" дається пояснення джерела інформації. Наприклад, сальдо, яке записується після перенесення (п/п), дебет рахунка "Готівка" та кредит "Банку" є контра-статтями (К). Завершення подвійного запису операції з реалізації відображаються в Журналі реалізації (ЖР), а операції із закупівель - у Журналі закупівель (ЖЗ).

У дод. Ж 6 наведено витяг з касової книги, розробленої для ПП «Максимус», для обліку дрібної готівки в національній валюті. Сума дрібної готівки відображається у фінансовій звітності суб'єкта малого підприємництва як інші залишки грошових коштів. Зручним способом ведення аналітичного обліку грошових коштів є касова книга з двома колонками: "Готівка" і "Банк",

таким чином, синтетичний рахунок «Готівка» деталізується двома аналітичними рахунками в одному реєстрі. Цей підхід характерний для компаній Великої Британії, які відображають у балансі грошові витрати як "Cash in bank and in hand" [38].

Поліпшити синтетичний чи аналітичний облік грошових коштів можна за допомогою впровадження управлінського обліку в ПП «Максимум», що ми пропонуємо в цій роботі.

Висновки до розділу 3

Дослідження проведені в третьому розділі роботи дали можливість зробити висновки:

1) Для організації управлінського обліку необхідно ввести процес бюджетування, що забезпечує розробку планів і показників для прогнозування та планування грошових потоків на виробничих підприємствах, а також формування основного механізму управління відповідно до їх видів.

2) Рекомендуємо використання платіжного календаря, його мета - застосування максимальної та середньої величини кредиту для найбільш ефективного виконання плану платежів.

3) Дослідники відзначають, що в українських підприємствах, на користь міжнародного досвіду, не знайшли широкого застосування такі форми безготівкових розрахунків, як акредитив та факторинг. Основна проблема в цьому напрямку пов'язана із законодавчими неврегульованостями. В Україні зберігається традиційна система розрахунків, що також ускладнює політичну ситуацію в країні.

4) Дохід: Незважаючи на невелике падіння чистого доходу в 2023 році, загальний ріст за чотири роки дуже вагомий. Витрати: операційні витрати і собівартість зростають, хоча собівартість почала знижуватись у 2023 році. Це може свідчити про підвищення ефективності виробничих процесів. Прибуток: чистий прибуток стабільно зростає, що говорить про загальний позитивний розвиток підприємства.

Визначені під час дослідження переваги та недоліки обліку грошових коштів на ПП «Мамксимус» слід звернути найбільш підходящі та зручні форми безготівкових розрахунків для підприємства.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження у випускній кваліфікаційній роботі підтверджує значимість та аналіз грошових коштів на ПП «МАКСИМУС». Це пов'язано, перш за все, з переходом від централізованої системи бухгалтерського обліку до ринкових відносин.

В роботі зроблено наступні висновки та пропозиції

1) Сучасний ринок висуває серйозні вимоги до підприємств у контексті євроінтеграції. Складність і висока динаміка створюють нові умови для більшого використання грошових коштів.

2) З переходом на Міжнародні стандарти фінансової звітності особливої актуальності набуло управління грошовими потоками підприємств, що особливо важливо в період післявоєнної відбудови.

3) Досліджено економічну сутність грошового потоку з позицій вітчизняної та міжнародної наукової школи, вдосконалено визначення грошового потоку підприємства та розроблено основні етапи планування грошових потоків.

4) Запропоновано розробити платіжний календар для оперативного планування грошових потоків, що дозволяє прогнозувати надходження та витрати коштів від операційної діяльності на основі планового обсягу орендних платежів.

5) Структуровано нормативно-правове забезпечення обліку та аналізу грошових коштів на чотирьох рівнях. Проведено детальне дослідження законів та стандартів, які регулюють організацію обліку грошових коштів та їх еквівалентів у торгівлі.

6) Досліджено організаційно-правову характеристику, а також вивчено організацію обліку грошових коштів та оцінено правильність заповнення фінансової звітності ПП за статтями.

7) Розроблено систему аналізу грошових потоків ПП, проведено аналіз грошових коштів, що підтверджує відсутність власних коштів для покриття зобов'язань;

8) Оцінка фінансових показників за 2020-2023 роки свідчить про прибутковість, ліквідність та рентабельність ПП.

9) Запропоновано впровадження системи управлінського обліку та поняття зарубіжний досвід ведення розрахунків. Дослідження показало, що кожен механізм розрахунків має свої переваги та недоліки, що залежать від економічної та політичної ситуації в країні.

10) Особливу увагу приділено питанням удосконалення обліку на ПП, а саме використання платіжних карток, як засобу розрахунків.

СИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акименко О. Забезпечення ведення бухгалтерського обліку та відновлення первинної документації в умовах тривалого воєнного стану в Україні. URL: https://magazine.faaf.org.ua/images/stories/zb_conference/workshop-1-2023.pdf
2. Букало Н.А. Автоматизація обліку в сучасних умовах. Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія "Економіка". 2013. Вип. 33. Ч. II. С. 56 -59.
Втрачено первинні документи в зоні бойових дій: ДПС вказала на алгоритм дій. URL: <https://buh.ligazakon.net/news> (дата звернення 28.10.2024).
3. Відновлення бухгалтерського обліку підприємства. URL: <https://vidnovlennya-buhgalterskogo-obliku2.pp.ua/> (дата звернення 28.10.2024).
4. Втрата документів під час війни. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/16080-vtrata-dokumentiv-pid-chas-viyni> (дата звернення 28.10.2024).
5. Втрачено первинні документи в зоні бойових дій: ДПС вказала на алгоритм дій. URL: <https://buh.ligazakon.net/news> (дата звернення 28.10.2024).
6. Відновлення бухгалтерського обліку підприємства. URL: <https://vidnovlennya-buhgalterskogo-obliku2.pp.ua/> (дата звернення 28.10.2024).
7. Втрата документів під час війни. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/16080-vtrata-dokumentiv-pid-chas-viyni> (дата звернення 28.10.2024).
8. Засадний Б. Сучасний стан застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні.
Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics. URL: <http://bulletineconom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2016/11/186-22-30.pdf> (дата звернення: 04.04.2024).
9. Ужва А.М. Моніторинг як інформаційне забезпечення системи контролінгу підприємства. Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». Тернопіль, 2010. № 18. С. 203-205.
10. Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, документів і розрахунків: Наказ Мінфіну від 11.08.94 р. № 69- URL: <http://dfghh/dfg/n-4545-fg-b/> (дата звернення 27.09.2024)
11. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова правління НБУ № 22 від 21.01.2004 р. - URL: <http://fgh/ghj/jk/d/r/u/hj/l/l/lp/yui-112hjk1> (дата звернення 27.09.2024)
12. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах: Постанова Правління НБУ України № 492 від 12.11.2003 р. -URL: <http://ttdhsltg;phg/gf/jhyukhj/fgh5121g-ghh>
13. Указ президента України «Про введення воєнного стану в Україні» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 04.04.2024).
14. Облік та фінансова звітність підприємств під час війни. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases> (дата звернення 28.10.2024).
15. Програма релокації підприємств: URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e766cf9-f3ca-4121-8679-e4853640a99a&title=ProgramaRelokatsiiPidprimstv> (дата звернення 28.10.2024).

16. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України прийнятий Верховною Радою України від 06.07.95 р. № 265/95 із змінами та доповненнями, внесеними постановами КМУ від 24.01.01 р. № 45 і від 24.07.03 р. № 164- URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0202-94/258/25fgttyy7yy/y4fg4/88...fg44/454b> (дата звернення 20.09.2024)

17. Про банки і банківську діяльність - URL: http://zakon.rada.gov.ua/fggg.fgh_vfgh?7844/45787c/ (дата звернення 20.09.2024)

18. Про платіжні системи та переказ грошей в Україні: Закон України від 15.04.2001 № 2346 – III. В редакції Закону від 6.10.2004 №2056 - IV. - URL:http://zakon.rada.gov.ua_1455/dfgtt/zacoh-grohi-155.11/145/ (дата звернення 20.09.2024)

19. Про застосування електронних контрольно-касових апаратів і товарно - касових книг при розрахунках із споживачами у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України. Прийнятий 13.07.2000р. №1927-III URL:http://zakon.rada.gov.ua-478/jdjfjggg*dgbhggh/fghjh.fg45hh/ (дата звернення 20.09.2024)

20. Положення про ведення касових операцій у національній валюті України: Постанова НБУ від 15.12.2004 р. № 637.URL: http://zakon.rada.gov.ua_1455'7/84.1.klll/_yuiiggf-gf4g1g444/ (дата звернення 20.09.2024)

21. Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банківських установах України: Постанова НБУ від 30.12.1998 № 566- URL: http://zakon.rada.gov.ua_tytyr_cggfgf/dfgg/x454685/dfghh4g121ghh (дата звернення 20.09.2024)

22 .Правила визнання платіжності монет і банкнот Національного Банку України: Постанова НБУ від 31.03.1999 № 152. URL: http://zakon.rada.gov.ua_fgjg-dfklgf/8/fgi/ghj45457/v (дата звернення 28.09.2024)

23. Про порядок відкриття і використання рахунків у національній та іноземній валюті: інструкція НБУ від 18.12.1998 № 527. URL: http://zakon.rada.gov.ua_4578b/b8v5b5gf--b54 (дата звернення 28.09.2024)

8. Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова НБУ від 29.03.201 № 135. URL: http://zakon.rada.gov.ua/fghgh/eee/r/h/gd/rg//fgy/um/dt112f2g** (дата звернення 28.09.2024)

24. Правила використання готівкової іноземної валюти на території України: Постанова НБУ від 26.03.1998 р. № 119- URL: <http://zakon.rada.gov.ua/dghtr/t/fh/jj/dfg/yjuk/op/'/op/xd/d/h4> (дата звернення 28.09.2024)

25. Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки: Указ ПУ від 12.06.1995 № 436/95.- URL: http://zakon.rada.gov.ua/4545/5544/*xf-145 (дата звернення 28.09.2024)

26. Порядок реєстрації та ведення книг обліку розрахункових операцій і розрахункових книжок: Наказ ДПАУ від 01.12.2000 № 614. - URL: <http://zakon.rada.gov.ua/dddgh/gh/j/j/yyyy/hj/k44> (дата звернення 28.09.2024)

27. Податковий кодекс України -URL: <http://zakon.rada.gov.ua/fgyyy/we/t/h/gh//hghjjj-4545h5> (дата звернення 27.09.2024)

28. Про введення в дію Інструкції «Про порядок регулювання та аналіз діяльності комерційних банків» [Електронний ресурс] : Постанова Правління

- НБУ : [від 30 груд. 1996 р. №10] (із змінами і допов.). - URL: [Http://www. liga-zakon. Ua/gghhthj/gyhjkh/hhjbhjbhbm-](http://www.liga-zakon.ua/gghhthj/gyhjkh/hhjbhjbhbm-) (дата звернення 27.09.2024)
29. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва" URL: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo/pologhennya-standart-buhgaltersykogo->
30. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 28.10.2024).
31. Програма релокації підприємств: URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e766cf9-f3ca-4121-8679-e4853640a99a&title=ProgramaRelokatsiiPidprimstv> (дата звернення 28.10.2024).
32. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» - URL: [http://www. bank. gov. ua/dfff/er/g/g](http://www.bank.gov.ua/dfff/er/g/g). (дата звернення 27.09.2024)
33. Наказ Міністерства реінтеграції «Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією» від 22 грудня 2022 № 309. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1668-22#Text> (дата звернення 28.10.2024).
34. Микитин О. Особливості планування грошових потоків підприємств за євроінтеграційних умов під час війни URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2920>
35. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 “Звіт про рух грошових коштів» -URL: http://ppppp/dftyh/xfg/bg/bbb/_15v,///bv (дата звернення 27.09.2024)
36. Міжнародні стандарти фінансової звітності. - URL: [http://www. liga-zakon. ua/44565/gfgtyj/kj:klhjk](http://www.liga-zakon.ua/44565/gfgtyj/kj:klhjk) (дата звернення 27.09.2024)
37. Мойсеєва О. Планування та оптимізація грошових потоків в компанії інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку URL: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/sdu/123.htm
38. Мартякова О.В. Грошові потоки в системі управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. Наукові праці. – Донецьк, 2017. – Вип. 32(126): Серія: Економічна. – С. 158-162.
39. Мікайлу С. Мустеца І. Організація обліку в умовах війни. Збірник студентських наукових праць Чернівецького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. Випуск XXXIV. Чернівці, 2024. С.77-79 URL: http://chite.edu.ua/ua/content/download/nayka/zbirnik_stud/zbirnyk_xxxiv.pdf
40. Мустеца І.В. Дячук В. Впровадження внутрішнього аудиту на підприємствах малого бізнесу URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/f8b76e6d-b26b-49c1-b601-b48b23f4d2db/content?page=232>
41. Мустеца І.В. Гаврилюк К. Основи побудови та загальні вимоги до звітності на підприємствах URL: <https://kntu.kr.ua/file/content/8165/materialy-viii-mizhnarodnoi-naukovo-praktychnoi-konferentsii-rozvytok-obliku-audytu-ta-opodatkovannia-v-umovakh-innovatsiinoi-transformatsii-sotsialno-ekonomichnykh-system-25-lystopada-2020-r-.pdf?page=234>

42. Мустаца І.В., Георгіян А. І. Особливості оподаткування торговельних підприємств в умовах воєнного стану URL: <https://ir.duan.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3fff9e1e-e8d5-482b-be4c-b2b979004d70/content#page=22>

43. Мустаца І.В. Проблеми формування облікової політики розрахунків за податками і платежами суб'єктами малого підприємництва URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/f8b76e6d-b26b-49c1-b601-b48b23f4d2db/content#page=229>

44. Костенко Ю., Короленко О., Гузь М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2022. No 43. URL:

<https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1758>

45. Лобов С.П. Методи оцінки економічного ефекту від використання автоматизованих інформаційних систем при плануванні закупівель. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія "Економіка". 2013. Вип. 4 (41). С. 176 -181. 2.

46. Піскульова І.В., Мавріна М.І. Методичні підходи до управління грошовими коштами підприємств: сучасний аспект URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/90.pdf

47. Жук В. Роль бухгалтерської науки у вирішенні проблем впливу війни та повоєнної розбудови економіки України URL: https://magazine.faa.org.ua/images/stories/zb_conference/workshop-1-2023.pdf

48. Служба статистики України URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

49. Ясишена В. Сутність грошових потоків підприємств та їх класифікація // URL: http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/сутність_грошових_потоків_підприємств.pdf

50. 100 українських підприємств можуть отримати гранти від ЄС та Німеччини | Міністерство економіки України. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=ukUA&id=b7bed315-b3e3-4b2d-a1b3-2c1d49d0ce57&title=1-Milionvro-100-Ukrainskikh> (дата звернення: 04.04.2024).

51. EU4Business Country Report 2023: Ukraine. EU4Business в Україні. URL: <https://eu4business.org.ua/en/reports/eu4business-country-report-2023-ukraine/> (дата звернення: 04.04.2024).

52. Звіт з бізнес-стратегій (2024). Оптимізація податкового навантаження в зонах конфлікту. Квартальний журнал управління бізнесом, 11(4). URL: https://www.researchgate.net/publication/350943437_Management_of_Tax_Burden_on_Value-Added_Tax_at_the_Enterprise_Level (дата звернення 06.09.2024)

53. Аналіз висновків (2024). Стратегії оптимізації податкового навантаження в умовах війни. Магістерська дисертація, Університет оподаткування та обліку. URL: https://www.researchgate.net/publication/338639864_Accounting_tools_and_tax_optimization_schemes (дата звернення 06.09.2024)